

Utstillingen "Marked og Læstadius"

Av Ole-Bjørn Fossbakk, prosjektleder

Den 24. juni 2002 åpnet Nord-Troms museum basisutstillingen "Marked og Læstadius" i markedsbuene på den gamle markedsplassen på Skibotn i Storfjord kommune. Målet er å skape basisutstillinger som tar opp sen-

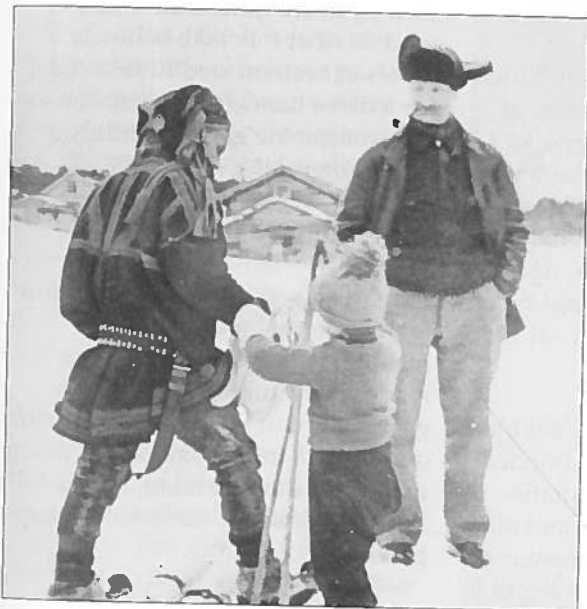
trale tema i regionens historie. Som regionmuseum i Nord-Troms har vi ansvaret for også å formidle og uttrykke et sentralt gjennomgangstema i områdets historie: det flerkulturelle samfunn.

Samkvemmet mellom samer, kvener og nordmenn fram til det 20 århundre gjorde Nord-Troms til et flerkulturelt samfunn. Fornorskingsprosessen førte til delvis økonomisk, kulturell og sosial utvikling av samisk og kvensk kultur. I

moderne samfunnsutvikling har man et stykke på vei klart å gi nytt liv til samisk og kvensk kultur. Samene som urbefolkning og kvener som minoritet har de siste 50 år har kjempet for anerkjennelse og rett til å bestemme over sin kultur

og identitet selv. Det er skapt et rom der folk kan knytte noe positivt til samisk og kvensk tilhørighet.

I media, museer, og ellers i offentlig debatt snakkes det i store bokstaver om Det Samiske, Det Kvenske og Det Norske. Det arbeides med å styrke samisk senter i Manndalen og med å opprette kvensk kultursenter med tilhørende museum i Nordreisa. Dette er på den ene siden veldig positivt i og med at man får mulighet til å synliggjøre seg i den enkelte gruppes situasjon og tydeliggjøre denne opp mot fornorskning og trykket fra majoritets-samfunnet. På den andre side reiser dette nye problemer fordi historien også forteller om sammenheng og samhandling mellom de ulike gruppene. Nord-Troms museum står i et skjæringspunkt i det flerkulturelle samfunn, og i denne utstillinga har vi valgt å fokusere på kulturmøtet.

Vottehandel 1938
Foto: NTRM arkiv

Karina Pedersen drev hotellet på markedsplassen. Her fra hotellets spisesal 1918.
Foto: NTRM arkiv

Et kulturmøte på Nordkalotten
Ideen bak Marked og Læstadius er altså å vise en arena der sammenhengen mellom de forskjellige kulturelle gruppene på Nordkalotten kommer fram. Markedet var et møtested og felt for samhandling mellom enkeltpersoner med ulik kulturell bakgrunn. Skibotnmarkedet er ofte omtalt som en arena for "et tre stammers møte". Et tre stammers møte er ofte brukt som et symbol for samkvemet mellom samer, kvener og nordmenn. Jeg mener at et tre stammers møte slik om den brukes, lar være å forklare de sosiale skjevhetene mellom folk,

både økonomisk og kulturelt. Ennå i dag videreføres forståelsen av at det norske er øverst, det kvenske i mellom og det samiske nederst på den sosiale rangstigen. Det klassedelte samfunn med stor avstand mellom både sosiale klasser og etniske grupper var nok langt tydeligere da Skibotn-markedet var et viktig møtested.

Skibotn var på 1500 et sted der birkarlene, finsk/svenske storbønder med enerett på handel og skatteoppkreving med base i Bottenvika, kom for kreve skatt fra samene. Disse faste møtene utviklet seg til å

bli et av de største handelsmarkeder på Nordkalotten. Markedets gullalder var trolig 1800 tallet. Markedet ble offentlig godkjent i 1837. Handelen foregikk mellom fjellsamene og handelsmenn, hovedsakelig fra Tromsø, som kjøpte opp reinkjøtt. Før margarinen kom på markedet i 1880 årene, ble det omsatt betydelige mengder smør produsert av kvenene i Tornedalsområdet. Kjøtt og smør ble fraktet med reinraider og hestesleder til markedet og derfra med fraktsskuter til blant annet Tromsø. Sjøsamene og andre fjordfolk var leverandører av fiskeprodukter, ullvarer og vilt. Framveksten av det moderne samfunn med dampmaskin og bedre infrastruktur, førte gradvis til at folk ikke behøvde å møtes et bestemt sted til faste tider for å drive handel. Framveksten av nasjonalstatene gjorde handel og ferdsel mer rettet mot nasjonale behov. I 1958 ble markedsbevilgningen opphevet.

Et marked som arena for kulturmøte, rommer mange former for mening. Folk fra alle sosiale lag med ulik kulturell og sosial bakgrunn kom hit både for å drive handel og for å treffe kjentfolk og la seg underholde av det mangfoldige folkelivet. Markedet var datidens happing.

